

Den 25. april 1983 passerede Pioneer 10 Plutos bane. Pluto, der nu er blevet degraderet til dværgplanet, har en stærkt elliptisk bane, og det betød at det lille himmellegeme, der ellers gik for at være solsystemets yderste planet, på det tidspunkt var tættere på solen end Neptun. Nogle uger senere, den 13. juni, krydsede Pioneer 10 så også Neptuns bane og blev dermed den første menneskeskabte genstand der lagde solsystemet bag sig og bevægede sig ud i det interstellare rum. Den sendte stadig brugbare data tilbage til Jorden her elleve år efter sin opsendelse. Selv om måleresultaterne bevægede sig med lysets hastighed, var de fire timer om at nå tilbage til NASA's parabler.

Pioneer-pladen, der sad fastmonteret på støtteafstivningen til rumfartøjets radioantenne, var blevet udtænkt af Carl Sagan og Frank Drake, men det var Carl Sagens daværende hustru, billedkunstneren Linda Salzman Sagan, der havde fået til opgave at give diagrammet den konkrete grafiske udformning.

Billedet af det angiveligt universelt menneskelige par forestillede naturligvis ikke Carl og Linda Sagan, men det leverede alligevel en påfaldende konventionel fremstilling af kønsrollerne sådan som de blev opfattet i amerikansk mainstreamkultur i begyndelsen af 1970'erne. Det er manden der står forrest, det er manden der modigt kigger den fremmede livsform i øjnene, det er manden der har fået betroet opgaven at henvende sig til universet på parrets og menneskehedens vegne. Kvinden møder ikke den fremmedes blik, hun står bag ved sin mand i en passiv og underdanig positur. Hun fremstilles som hans støtte, hans assistent, ganske som Linda var det i forhold til Carl.

Diagrammet blev fremstillet under tidspres, og det kan forklare nogle af dets åbenlyse svagheder. Selv om ophavsmændene bestræbte sig på at Pioneer-pladen skulle inkludere alle etniske og kulturelle træk i en neutral fremstilling af Mennesket, bærer billedet præg af at det er udtænkt af to mænd. De er endda begge to hvide, vestlige, midaldrende, akademisk uddannede mænd, de er begge to astronomer. Det neutrale menneske ville antagelig være blevet anderledes hvis diagrammet ikke kun var blevet undfanget af to så ens personer, men også af kvinder og af mennesker med en anden etnisk og kulturel baggrund, og ikke mindst hvis man havde inddraget antropologer, primatologer og semiotikere.

Den oprindelige idé var at gøre de to mennesker repræsentative for hele arten ved at kombinere forskellige etniske træk: Kvinden skulle have glat hår, manden skulle have kruset hår, kvinden skulle have mongolfold, manden skulle have en negroid næse.

På grund af den indgraveringsteknik der skulle anvendes, blev det nødvendigt at forenkle tegningen undervejs i processen, og forenklingerne udjævnede den påtænkte etniske mangfoldighed. Kvinden ligner ikke en asiat, manden ligner ikke en afrikaner, men om det skyldes Carl, Linda eller de specialister der stod for indgraveringen, har jeg ikke kunnet finde ud af. Under alle omstændigheder er afsenderen på den første meddelelse fra planeten Jorden til universet ikke det neutrale menneske. Afsenderen er den hvide amerikanske middelklassemand og hans hustru som de tog sig ud uden tøj på i begyndelsen af 1970'erne.

Når man først har fået øje for det, er der i det hele taget noget umiskendeligt halvfjerdsragtigt over billedet, på samme måde som science fiction-film bærer mere præg af den samtid de er lavet i, end af den fremtid de vil skildre. Det gælder ikke kun de tidstypiske frisurer, men også tykkelsen på tegningens streger, der giver mindelser om skrifttyper der var populære dengang.

Hans-Peter var stødt på Pioneer-pladen da han var elleve år gammel. Det første de to mennesker på billedet fik ham til at tænke på, var de tegninger af en nøgen mand og en nøgen kvinde han havde set i *Sådan får man et barn*, en af de mest populære bøger inden for seksualundervisning for børn i datidens Danmark. Hans-Peter tænkte ikke over den manglende kønsbehåring på Pioneer-billedet.

Kvindebevægelsen i 1970'erne betragtede utrimmet kønsbehåring som naturligt og progressivt. I den forstand er kvinden på Pioneer-pladen ikke nogen pioner i sin tid, hun er ikke nogen hippie. Hun er tværtimod et produkt af den amerikanske mainstreamkulturs kønsmoral. Både Frank Drake og Carl og Linda Sagan var bevidste om at nøgenhed blev betragtet som anstødeligt. På grund af tidspresset ville de ikke tage nogen chancer. Som Carl Sagan sagde det: "Vi må ikke give NASA en grund til at afvise Pioneer-pladen." Det er antagelig derfor at mandens penis er så lille at den ser ud til at tilhøre en dreng, og det er derfor at kvinden ikke alene er afbildet uden kønshår, men også uden ydre kønsorganer. Det eneste man ser, er venusbjergtet. På en tidligere version af tegningen var vulva markeret som en lodret linje, men denne linje er slettet i den endelige version, der ikke rummer så meget som en antydning af skamlæber eller skedeåbning. Kvindelige kønsorganer blev åbenbart betragtet som mere kontroversielle, mere krænkende end mandlige. Og kvinden på Pioneer-pladen er derfor bogstavelig talt blevet frataget sit køn.

